

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 331/2023-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Martinom Lieskovským, Farská 40, Nitra, proti postupu Okresného súdu Martin v konaní sp. zn. 6C/59/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Martin v konaní sp. zn. 6C/59/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Martin **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 6C/59/2017 **k o n a ť** bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré jej **j e** Okresný súd Martin **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Martin **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. júna 2023 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala priznať jej finančné zadost'učinenie 3 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že dvaja žalobcovia sa žalobou z 22. novembra 2017 na okresnom súde domáhali určenia neplatnosti právneho úkonu proti žalovaným (Slovenskej poisťovni, a. s., žalovanému 2 a s'ťažovateľke v procesnom postavení žalovanej 3). Žalobcovia boli v roku 2011 bezpodielovými spoluvlastníkmi bytu nachádzajúceho sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] (okres [REDAKOVANÉ]). Žalobcovia pre nepriaznivú finančnú situáciu (bola voči nim vedená exekúcia vo výške 3 500 eur) vyhľadali na odporúčanie známej konkrétneho finančného poradcu. Kúpnu zmluvou z 26. mája 2011 malo byť prevedené vlastnícke právo k bytu na žalovaného 2 a s'ťažovateľku. Následne bol byt kúpnu zmluvou z 22. júla 2011 prevedený do vlastníctva syna žalobcov. V skutočnosti k prevodu vlastníckeho práva nikdy nedošlo, pretože zmluvy boli uzavreté podvodným spôsobom a vlastnícke právo k bytu bolo potvrdené žalobcom (rozsudok okresného súdu č. k. 5C/305/2015 z 20. októbra 2016).

3. Okresný súd považoval z vykonaného dokazovania za preukázané, že medzi žalovaným 1 ako záložným veriteľom, žalovaným 2 a s'ťažovateľkou ako záložcami bola 15. augusta 2011 uzatvorená zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam v prospech žalovaného 1 ako záložného veriteľa na zabezpečenie pohľadávky zo zmluvy o splátkovom úvere z 15. augusta 2011. Záložný veriteľ poskytol synovi žalobcov úver vo výške 36 240 eur. Záložnú zmluvu uzatvorili žalovaný 2 a s'ťažovateľka ako v tom čase evidovaní vlastníci nehnuteľnosti.

4. Podľa obsahu záložnej zmluvy žalovaný 2 a s'ťažovateľka boli považovaní za vlastníkov predmetných nehnuteľností a záložný veriteľ prijal záložné právo na záloh. Žalobcovia nemali žiaden prospech oproti zriadenému záložnému právu (neboli prijímateľmi poskytnutého úveru ani prijímateľmi kúpnej ceny). Aj po priznaní vlastníckeho práva žalobcom (rozsudkom okresného súdu č. k. 5C/305/2015 z 20. októbra 2016) ostali nehnuteľnosti zaťažené záložným právom v prospech žalovaného 1. Pre účely výkonu záložného práva bol nariadený termín dražby, ktorý bol zrušený vydaním neodkladného opatrenia (uznesenie okresného súdu č. k. 5C/305/2015).

5. Okresný súd rozsudkom č. k. 6C/59/2017 z 12. decembra 2018 žalobu zamietol. Proti rozsudku okresného súdu podali žalobcovia odvolanie. Krajský súd v Žiline uznesením č. k. 7Co/111/2019 z 31. júla 2019 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Bol toho názoru, že žalobcovia podanou žalobou sledovali dosiahnutie výmazu záložného práva zriadeného žalovaným 2 a s'ťažovateľkou v prospech žalovaného 1 na nehnuteľnostiach žalobcov, a bolo preto potrebné zo strany súdu vyzvať žalobcov na odstránenie väd podanej žaloby, pokiaľ formulácia žalobného petitu nezodpovedala opisu rozhodujúcich skutočností uvedených v obsahu žaloby.

6. Okresný súd rozsudkom č. k. 6C/59/2017 z 18. februára 2020 a doplnčacím rozsudkom zo 17. augusta 2021 žalobe žalobcov vyhovel. V priebehu sporu žalobca 1 zomrel (uznesenie okresného súdu č. k. 17D/518/2020 z 22. marca 2021). Proti uvedenému rozsudku podali obe strany sporu odvolanie. Krajský súd rozsudkom č. k. 7Co/153/2021 z 27. apríla 2022 rozsudok okresného súdu spolu doplnčacím rozsudkom zmenil, žalobu zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Bol toho názoru, že žalobkyňa nepreukázala, že má naliehavý právny záujem na podaní žaloby podľa § 137 písm. d) Civilného sporového poriadku (ďalej len

„CSP“), a v konaní nevyužila možnosť zosúladiť formuláciu žalobného petitu so znením § 137 písm. c) CSP.

7. Právny zástupca sťažovateľky 10. júna 2022 zaslal okresnému súdu vyčíslenie trov konania vo výške 6 590,24 eur. Proti rozsudku krajského súdu podali žalobcovia dovolanie. Spis bol expedovaný na Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) 22. septembra 2022.

8. Sťažovateľka namieta, že konanie v čase podania ústavnej sťažnosti je v merite veci právoplatne skončené, avšak prebieha konanie o trovách. Podľa názoru sťažovateľky porozsudkovú agendu nemožno považovať za právne či skutkovo náročnú. Okresnému súdu vytýka, že podanie mimoriadneho opravného prostriedku nie je dôvodom na odklad rozhodovania o trovách konania. Sťažovateľka sa snažila zbytočné prietahy v konaní odstrániť urgenciou z 27. septembra 2022 adresovanou predsedníčke okresného súdu a sťažnosťou pre nečinnosť z 13. októbra 2022 podľa § 62 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predsedníčka okresného súdu listom (1SprS/92/2022 a 1SprS/99/2022 z 3. novembra 2022) vyhodnotila sťažnosť pre nečinnosť za nedôvodnú, pretože o trovách konania bude rozhodnuté až po rozhodnutí o mimoriadnom opravnom prostriedku. Sťažovateľka sa následne žiadosťou z 24. novembra 2022 domáhala prešetrenia vybavenia sťažnosti. Predsedníčka krajského súdu listom (Spr11 123/2022 z 20. februára 2023) žiadosť sťažovateľky vyhodnotila ako dôvodnú.

9. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 331/2023 z 29. júna 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

10. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že v tom čase platné znenie ustanovenia § 262 ods. 2 CSP neustanovovalo súdu povinnosť rozhodnúť o výške trov konania po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Okresný súd je toho názoru, že v prípade podaného dovolania bolo potrebné vykonať ďalšie neodkladné úkony s tým spojené, a preto o trovách konania nerozhodol. Tvrdí, že sťažovateľka doručila okresnému súdu vyčíslenie trov konania 10. júna 2022, pričom 21. júla 2022 doručila žalobkyňa do spisu dovolanie. Preto je toho názoru, že ak by rozhodol o výške trov konania pred rozhodnutím o dovolaní, jeho postup by bol neehospodárny. Preto by procesné úkony spojené s dovolaním mali mať prednosť pred rozhodnutím o výške trov konania. V závere uviedol, že po rozhodnutí najvyššieho súdu okresný súd bezodkladne rozhodne o výške trov konania.

III.

11. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako k čl. 6 ods. 1 dohovoru) už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

12. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd

pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) prihlíada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

13. Povinnosťou súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 318/2022, I. ÚS 361/2022).

14. Predmetom konania bolo určenie neplatnosti právneho úkonu, pričom konanie vo veci samej je právoplatne skončené (rozsudok okresného súdu č. k. 6C/59/2017 z 18. februára 2020 a dopĺňací rozsudok zo 17. augusta 2021 v spojení s rozsudkom krajského súdu z 27. apríla 2022). Nadalej ale prebieha konanie o trovách konania. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti už konštatoval, že rozhodovanie o trovách konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, kde dĺžka konania nie je závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci (III. ÚS 342/2018, IV. ÚS 126/2019). Ústavný súd poznamenáva, že právo na právnu pomoc trvá až do skončenia konania, t. j. do právoplatného rozhodnutia. Súčasťou základného práva na právnu pomoc je aj právo na úhradu účelne vynaložených trov konania (II. ÚS 78/2003, III. ÚS 461/2021). V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na celkovú dĺžku konania.

15. Ústavný súd posudzoval obdobie od vyčíslenia trov konania (10. júna 2022) v trvaní viac ako jedného roka, v rámci ktorého obdobia existoval priestor na uzavretie veci, aj čo sa týka náhrady trov konania. Okresný súd mohol v priebehu 41 dní rozhodnúť o výške trov konania pred vyexpedovaním spisu na najvyšší súd.

16. Ústavným súdom posúdené okolnosti odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podanie dovolania nepredstavuje prekážku pre rozhodovanie o výške trov konania. Obdobie rozhodovania o trovách konania v dĺžke viac ako jedného roka je už ústavne problematické. Ak nie je rozhodnuté o trovách konania, prípad nie je ukončený (rozsudok ESLP z 28. 6. 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11). Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľky, kvalifikoval nečinnosť okresného súdu ako relevantné prietahy a deklaroval porušenie uplatnených práv.

17. Ústavný súd pripomína, že novelou č. 201/2023 Z. z. došlo k zmene § 262 ods. 2 CSP účinnou od 1. júla 2023, ktorá na vydanie rozhodnutia o výške náhrady trov konania po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, určila lehotu 60 dní. Ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

IV.

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

19. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadost'učinenia 3 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania, ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadost'učinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke 500 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

V.

20. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 442,38 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. augusta 2023

Robert Šorl
predseda senátu